

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Zielona ekonomia - nowy model konsumpcji

dr hab. Aleksandra Nocoń

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Data: 25.05.2026 r.

Organizatorzy

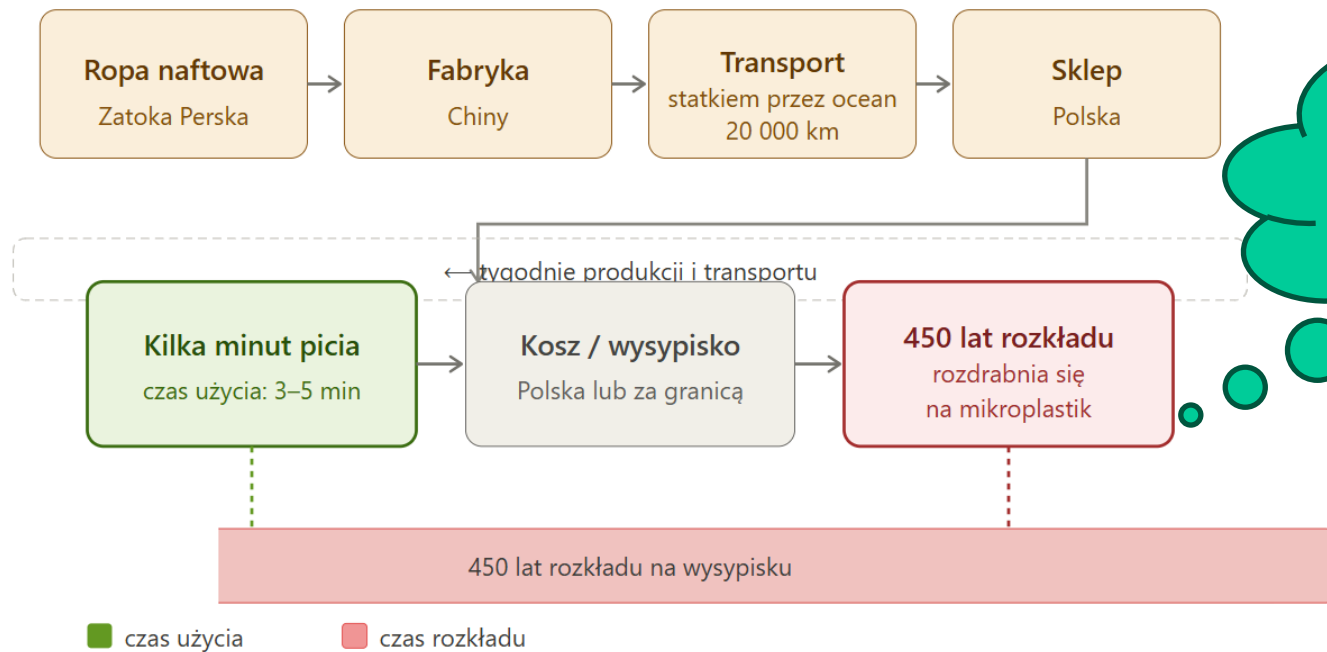
Plan zajęć

- 1) Tradycyjna (liniowa) gospodarka
- 2) Niezrównoważona konsumpcja
- 3) Gospodarka cyrkularna
- 4) Ślad węglowy
- 5) Etykiety ekologiczne
- 6) Zielona ekonomia - nowy model konsumpcji

Tradycyjna (liniowa) gospodarka

model liniowy: weź – zrób – wyrzuć

450 lat temu w Polsce panował Stefan Batory
Ameryka dopiero co została „odkryta” przez Europejczyków
Nie istniały żadne nowoczesne państwa w dzisiejszym kształcie.

~20 000 km droga statkiem do Europy	450 lat rozkład butelki PET	1 butelka wielorazowa = ~500 butelek mniej
---	---------------------------------------	--

Cała ta energia, cała ta droga – dla kilku minut użycia.

Czy da się inaczej?

Tradycyjna (liniowa) gospodarka

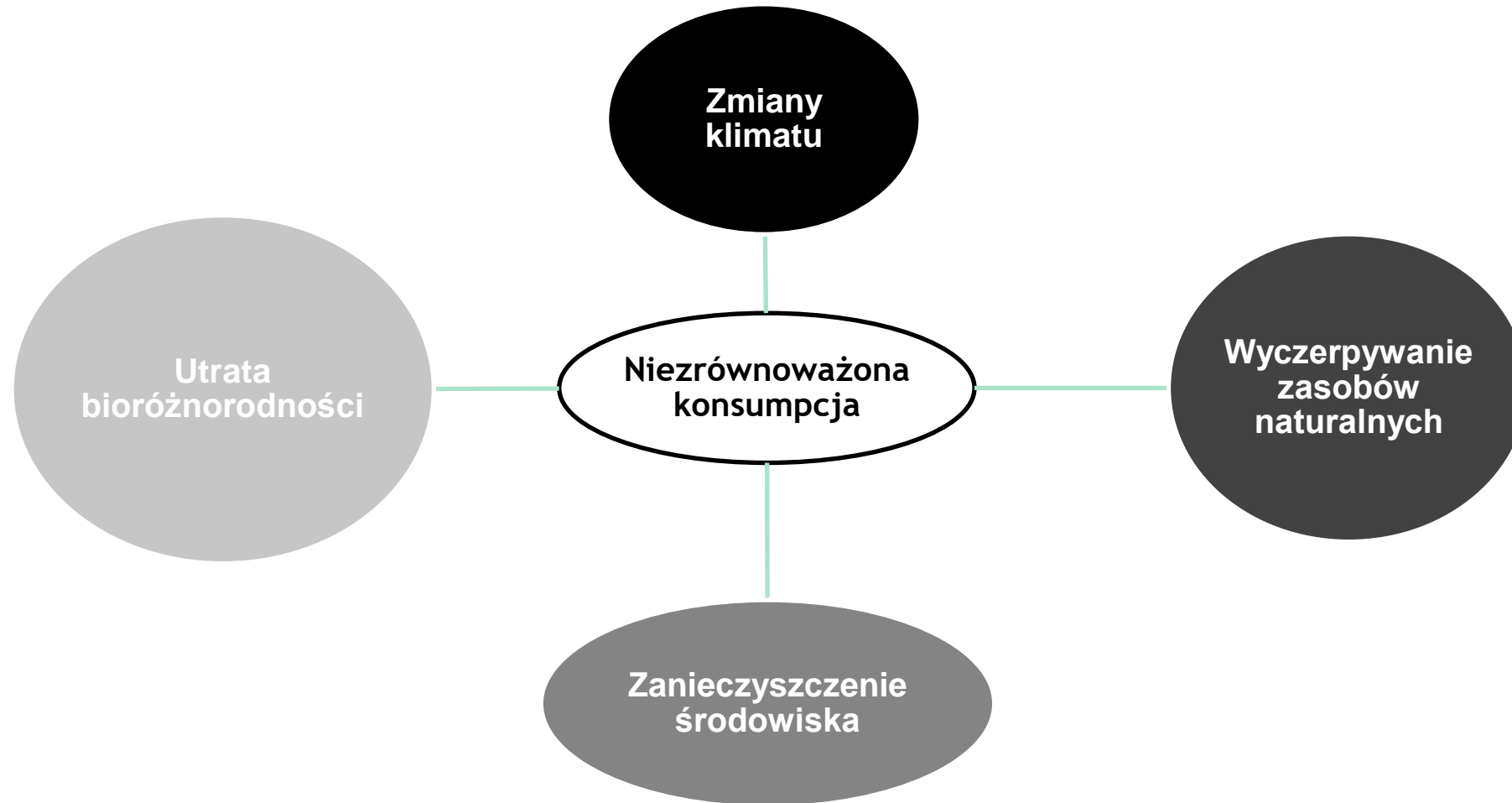
- Wyczerpywanie się zasobów
- Zanieczyszczenie środowiska
 - Koszty środowiskowe i społeczne
 - Niska efektywność
 - Zmiany klimatyczne

Tradycyjna (liniowa) gospodarka - oparta jest na modelu

„weź - zrób - wyrzuć” (*take-make-dispose*),

to system, w którym surowce są wydobywane, przetwarzane na produkty, konsumowane, a następnie ostatecznie wyrzucane jako odpady.

Skutki niezrównoważonej konsumpcji dla środowiska

Wyczerpywanie zasobów naturalnych

ZASOBY NATURALNE

ZWIERZĘTA

ROPA NAFTOWA

ROŚLINNOŚĆ

MINERAŁY

WODA

GLEBA

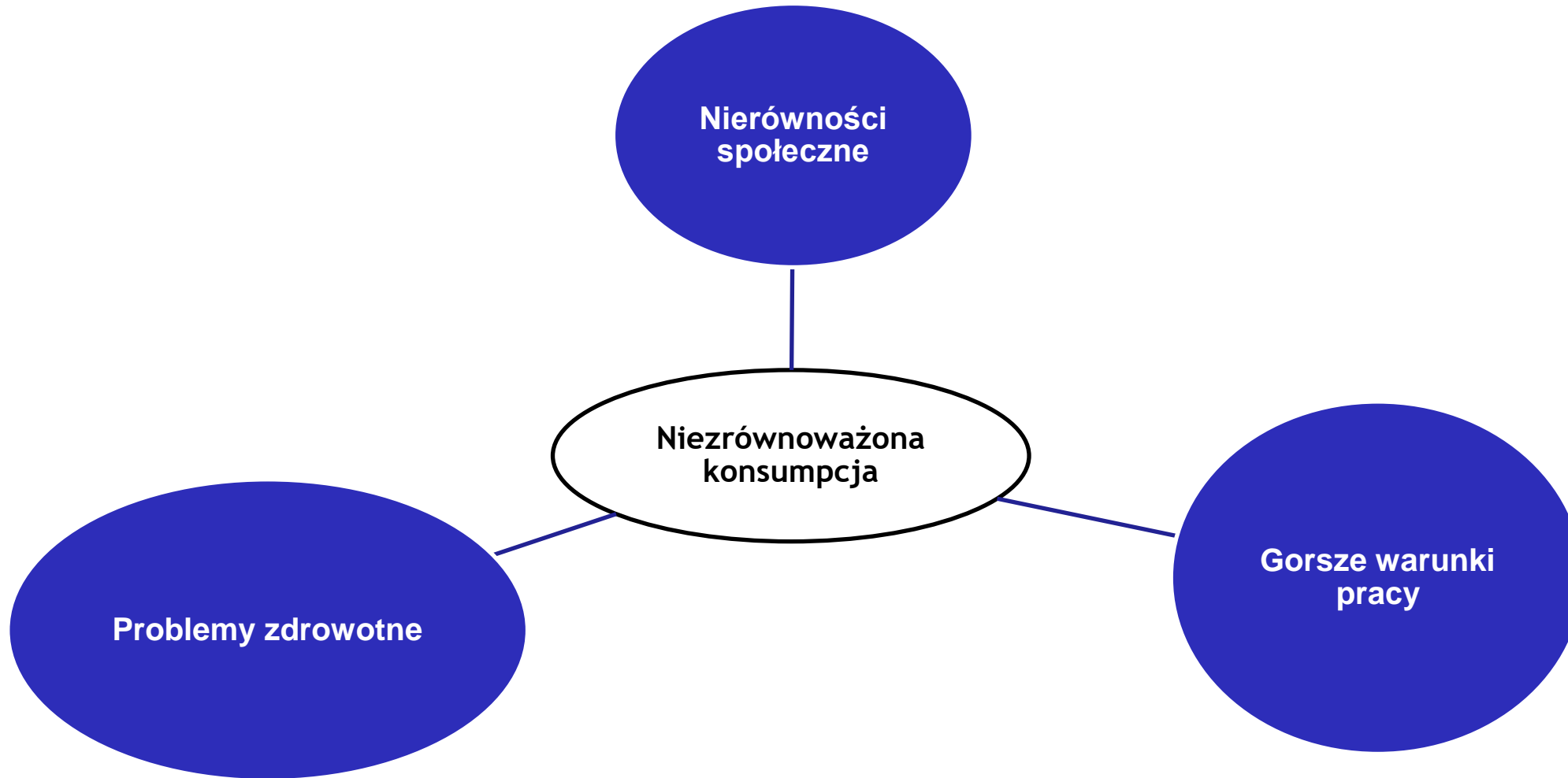

ENERGIA SŁOŃCA I WIATRU

GAZ ZIEMNY

Skutki niezrównoważonej konsumpcji dla społeczeństwa

Przykłady niezrównoważonej konsumpcji

- kupowanie nadmiernej ilości ubrań typu „fast fashion”,
- marnowanie żywności,
- częsta wymiana elektroniki,
- nadmierne używanie plastiku jednorazowego.

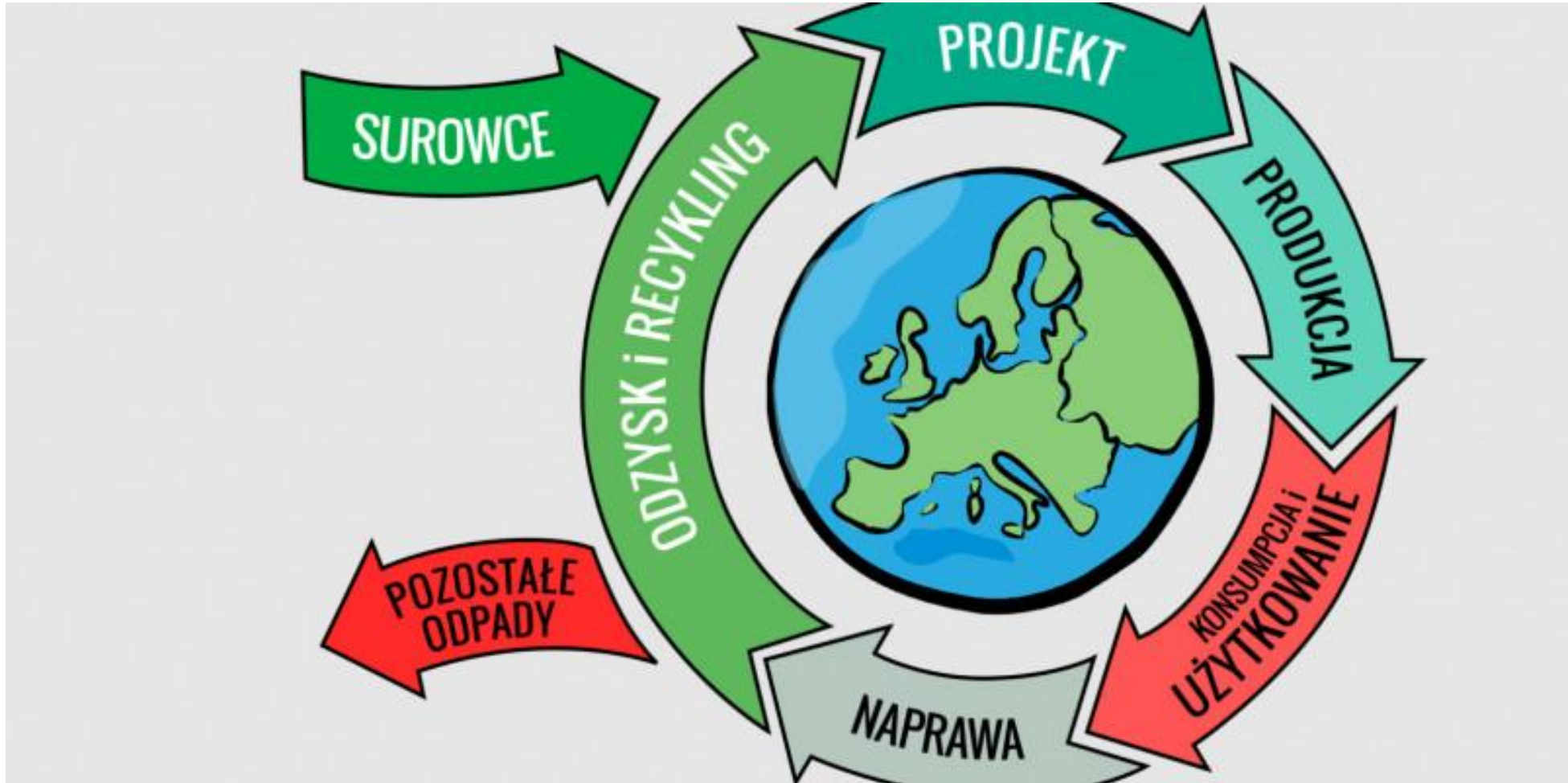
Zielona ekonomia - nowy model konsumpcji

Zielona ekonomia (zielona gospodarka) to model rozwoju gospodarczego, który poprawia dobrobyt ludzi i sprawiedliwość społeczną, znacząco redukując zagrożenia dla środowiska i niedobory ekologiczne.

Opiera się na niskiej emisyjności, efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz ochronie bioróżnorodności, łącząc zysk z ekologią.

Gospodarka cyrkularna

Gospodarka cyrkularna

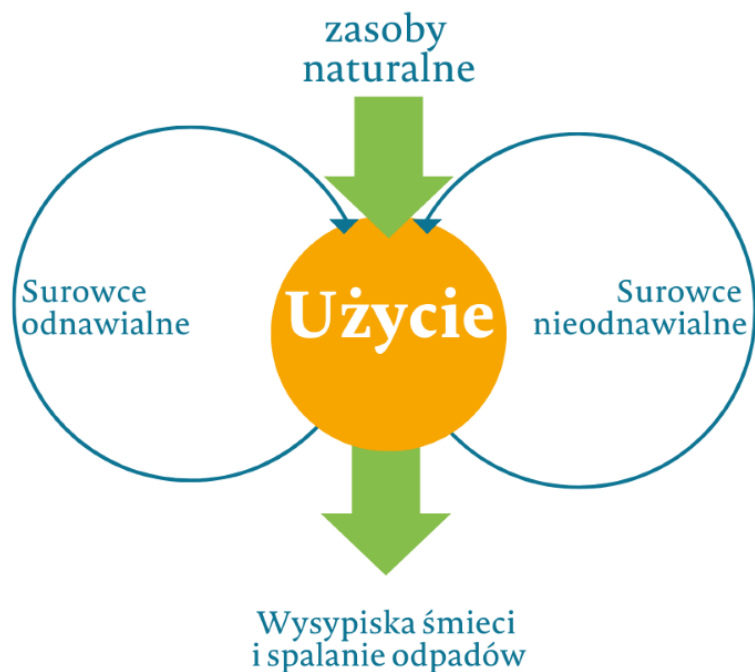
Reguła 3R - a nawet 5R

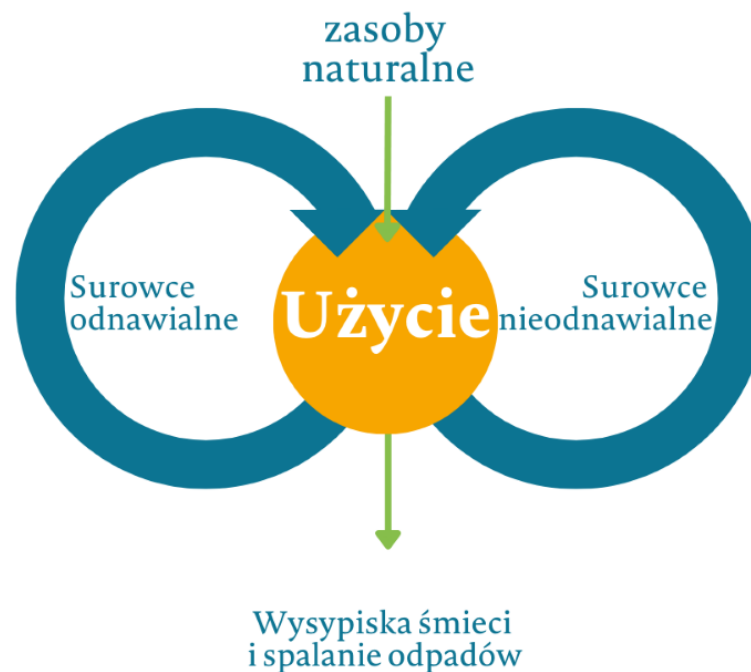
Symbol	Zasada	Co to znaczy w praktyce?
Refuse	Odmawiaj	Nie bierz torebki plastikowej, słomki, jednorazówki - jeśli nie musisz.
Reduce	Ogranicz	Kupuj mniej, ale lepszej jakości. Zastanów się, czy naprawdę tego potrzebujesz.
Reuse	Użyj ponownie	Butelka wielorazowa, pudełka, torby bawełniane. Napraw zamiast wyrzucić.
Recycle	Przetwórz	Segreguj odpady, żeby materiały wróciły do obiegu.
Rot	Kompostuj	Resztki jedzenia i liście to nie śmieci - to nawóz dla roślin.

Gospodarka liniowa versus cyrkularna

Gospodarka liniowa

Gospodarka cyrkularna

Transformacja w kierunku gospodarki cyrkularnej

Segregacja odpadów

JAK SEGREGOWAĆ?

ZASADY SEGREGACJI
ODPADÓW. **BĄDŹ EKO!**

PAPIER	SZKŁO	BIO	METALE I TWORZYWA SZTUCZNE	ZMIESZANE	GABARYTY	POPIÓŁ	TEKSTYLIA (we własnych workach)
<p>WRZUCAMY: książki i zeszyty, papier biurowy, kartony, tekstura, ulotki, gazety i czasopisma, torebki papierowe</p>	<p>WRZUCAMY: słoiki, butelki, inne opakowania szklane</p>	<p>WRZUCAMY: odpady warzywne i owocowe, resztki jedzenia, skorupki po jajach, fusy, torebki po kawie i herbacie, skoszona trawa, liście, kwiaty</p>	<p>WRZUCAMY: butelki po napojach, opakowania po żywności, opakowania po chemii gospodarczej i kosmetykach, kartony po mleku i sokach, puszki, zakrętki od butelek i słoików, puszki po napojach i konserwach, foliowe torebki, opakowania po serkach i jogurtach, wielomateriałowe opakowania po przyprawach, styropian opakowaniowy czysty.</p>	<p>WRZUCAMY: resztki mięsna oraz kości, mokry i zabrudzony papier, zwirek z kuwet dla zwierząt, żarówki tradycyjne, fajans, lustra, blistry, puste listki po lekach, guma do żucia, paragony</p>	<p>WRZUCAMY: meble, wanny, umywalki, sedesy, kabiny prysznicowe, drzwi, duże zabawki, wiadra, dywany, wózki dziecięce</p>	<p>WRZUCAMY: do pojemnika/worka należy wrzucać wyłącznie ostudzony popiół z palenisk domowych</p>	<p>WRZUCAMY: odzież, buty, obrusy, pościel, firany, zasłony, chusty, szale, torebki, plecaki, koldry, poduszki i koce</p>
<p>NIE WRZUCAMY: zabrudzony papier, kalka, tapety, chusteczki higieniczne, ręczniki papierowe, kartony po mleku, sokach, worki po cementie i innych materiałach budowlanych</p>	<p>NIE WRZUCAMY: szyby okienne i samochodowe, lustra, ceramika, żarówki, termometry, szkło żaroodporne, szklanki, dzbanki, wazonny szklane</p>	<p>NIE WRZUCAMY: odpady mięsne, kości, olej lniany, resztki owoców cytrusowych, ziemia i kamienie</p>	<p>NIE WRZUCAMY: opakowania po olejach samochodowych i smarach, baterie i akumulatory, opakowania po farbach i lakierach, części samochodowe, folia budowlana i rolnicza, siatki i sznurek rolniczy</p>	<p>NIE WRZUCAMY: sprzęt elektryczny, leki, baterie, odpady budowlane i rozbiórkowe, żarówki energooszczędne, opony, styropian, papa, wełna mineralna, odpady wielkogabarytowe</p>	<p>NIE WRZUCAMY: sprzęt AGD, RTV, odpady budowlane, papa, styropian, azbest, wata szklana, wełna mineralna, części wyposażenie samochodowe, szyby okienne</p>	<p>NIE WRZUCAMY: pampersy, dywany, chodniki, wykładzina, parasole, odzież zanieczyszczona smarami i olejami samochodowymi, tapicerka samochodowa</p>	
<p>PAPIER</p>	<p>SZKŁO</p>	<p>BIO</p>	<p>METALE I TWORZYWA SZTUCZNE</p>	<p>ZMIESZANE</p>	<p>GABARYTY</p>	<p>POPIÓŁ</p>	<p>TEKSTYLIA</p>

Gospodarka cyrkularna

- **Projektuj** - Tworzymy rzeczy trwałe oraz możliwe do recyklingu
- **Produkuj** - Ogranicza się zużycie energii i wody, korzystając z odnawialnych źródeł energii i czystych technologii.
- **Używaj** - Poprzez świadome użytkowanie i odpowiednią konserwację maksymalizuje się użyteczność danego przedmiotu.
- **Naprawiaj** - Nie wyrzucamy od razu, staramy się je naprawiać.
- **Oddaj** - Ktoś inny może użyć tych produktów.
- **Przetwórz** - Zużyte materiały są poddawane recyklingowi i dostają nowe życie.

Co to jest ślad węglowy?

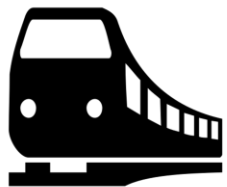
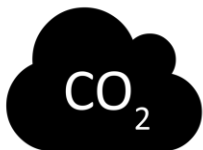
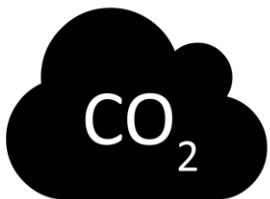
Ślad węglowy to suma wszystkich gazów cieplarnianych (głównie CO₂), które zostają wyemitowane podczas produkcji, transportu i użytkowania produktu.

Mierzymy go w kilogramach lub tonach CO₂.

Kilka przykładów:

- 1 kg wołowiny → ok. 27 kg CO₂ (jak przejechanie 150 km samochodem)
- 1 kg tofu (soja) → ok. 2 kg CO₂
- Lot z Warszawy do Londynu → ok. 160 kg CO₂ na osobę
- Jazda pociągiem Warszawa-Kraków → ok. 4 kg CO₂
- T-shirt z bawełny → ok. 7 kg CO₂ + 2700 litrów wody

Ślad węglowy

Jak zmniejszyć ślad węglowy?

Zobacz w jaki sposób możesz zmniejszyć swój ślad węglowy:

Zastąp wyszukiwarkę Google ekologiczną alternatywą

Wyłącz urządzenia elektroniczne i nie zostawiaj telefonu podłączonego do prądu, kiedy bateria jest już naładowana.

Rób zakupy u lokalnych dostawców

Bierz ze sobą na zakupy torby wielokrotnego użytku i unikaj produktów przesadnie pakowanych w tworzywa sztuczne.

Wymieniaj się ubraniami z innymi, pożyczaj je lub kupuj używane.

Ogranicz jedzenie mięsa.

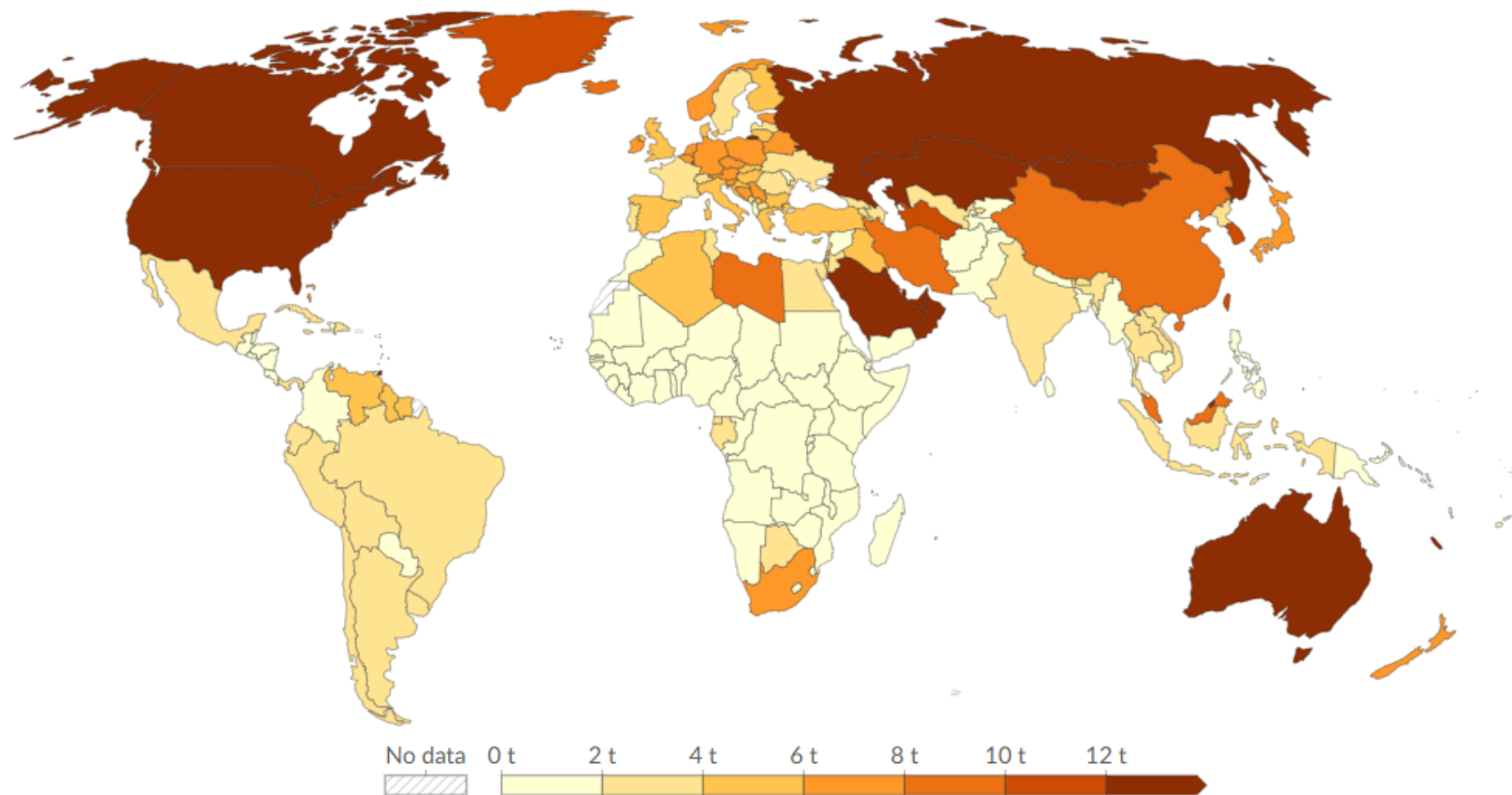

Ogranicz i segreguj swoje odpady.

Wybieraj podróż pociągami zamiast samolotem czy samochodem.

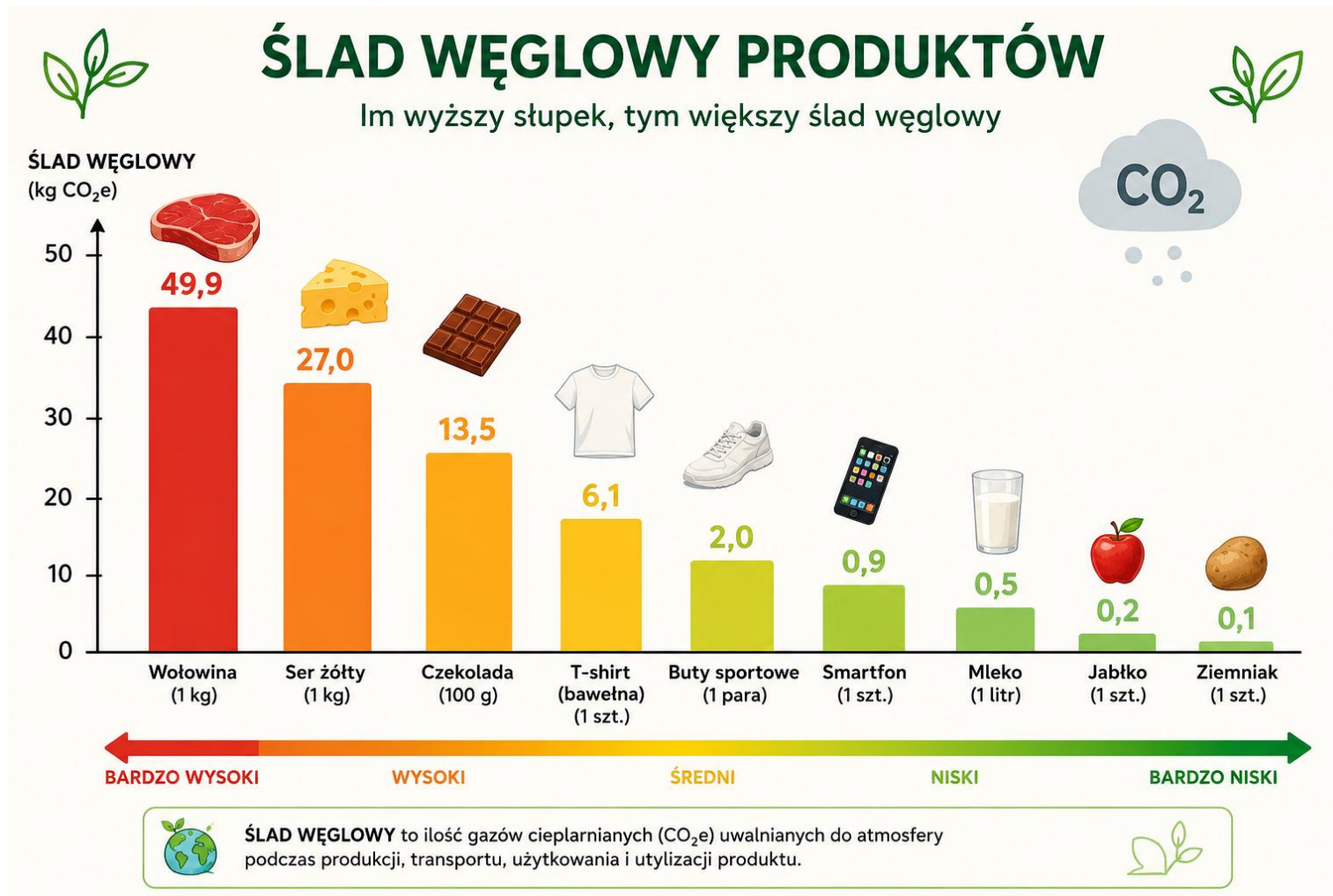
Ślad węglowy

▶ 1750

● 2024

Ślad węglowy

Etykiety ekologiczne

EKOZNAKI

Należy do systemu odzyskiwania opakowań - Zielony Produkt

Recykling

Podlega zbiorce w ramach systemu organizowanego przez władze lokalne

Produkt nie testowany na zwierzętach

Opakowanie wielokrotnego użytku

Nowy model konsumpcji

- Ekonomia współdzielenia** - Każda pożyczona lub wymieniona rzecz to jedna rzecz mniej, którą trzeba wyprodukować
- Second hand i vintage - moda na używane** - Kupowanie używanych rzeczy to już nie kwestia biedy - to świadomy wybór
- Naprawianie zamiast wyrzucania** - Zawsze możemy coś naprawić zamiast wyrzucać i kupować nowe
- Zielone miejsca pracy i eko-przedsiębiorczość** - Zielona ekonomia to nie tylko ekologia - to też ogromna szansa ekonomiczna

Zadanie domowe - Moje postanowienie

W tym tygodniu zrobię jedną „zieloną” rzecz:

Przykłady postanowień:

- Wezmę ze sobą wielorazową butelkę zamiast kupować plastikową.
- Sprawdzę, czy coś zepsutego w domu da się naprawić.
- Zaproponuję rodzinie zakup w second handzie zamiast nowego.
- Posegreguję śmieci przez tydzień i policzę, ile ich wyrzucamy.
- Nie będę jadł/jadła przez jeden dzień mięsa i sprawdzę, jak się czuję.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ